

Köszöntő az olvasóhoz

Csokonai Vitéz Mihály, a magyar drámaírás egyik korai mestere, a bátran újító alkotó előtt 250. születésnapja alkalmából programsorozattal tisztelegett 2023 novemberében a Színház- és Filmművészeti Egyetem. Célunk az egyedi, művészi igényű megemlékezés mellett Egyetemünk alkotó-művészeti teljesítményének bemutatása volt. Az ünnepet Csokonai szülővárosába, Debrecenbe szerveztük oktatóink és hallgatóink inspirációinak és eszközeinek felhasználásával.

A tudományos és művészeti-alkotói megközelítést egyaránt felvállaló „*Kincsek negédes csűre*” címet viselő ünnepi konferencián az egyetem oktatói és vendégelőadói kínáltak támpontokat Csokonai életművének és utóéletének teljesebb megismerésére. Jelen lapszámunkban ezekből az előadásokból készült publikációkat és az ünnepségsorozat során bemutatott színpadi műveket szerkesztettük egységbe.

Balázs Géza: Csokonai drámai nyelve – a Dorottya vagyis a dámák diadalma a Fárságon című komikus eposz kapcsán mutatja be a színművek nyelvét nehezítő számos, leginkább csak az adott korban érthető, a költő által lábjegyzetekbe foglalt magyarázatokat. Mindez gazdag művelődéstörténeti hozzádékkal szolgál, s ezekre a költő rendszeresen utal is jegyzetanyagában, másokat pedig nekünk, utódoknak kell kinyomoznunk. Erre néhány példával szolgál a szerző Dorottya-elemzése.

Gajdó Tamás: Vitéz Mihály ébresztése – Csokonai Vitéz Mihály 1911–1948 közötti színműveinek bemutatásáról értekezett. Csokonai drámáit csak a huszadik század elején fedezték fel a színházi alkotók. Legelőször a *Karnyóné és a két szeleburdiak* című vígjátéka került színre 1911-ben a Nyugat című folyóirat matinéján. A tanulmány az előadás feldolgozása mellett bemutatja, hogyan folytatódott a debreceni író színpadi műveinek pályafutása a két világháború közötti Magyarországon.

Timár András: A' özvegy Karnyóné feltámasztása – Ruszt József Csokonai-értelmezésének körülményei című tanulmányában a rendező Csokonai-olvasatának aktualitását járja körül az Egyetemi Színpadon 1965-ben bemutatott előadás (re)konstrukciója során. Az írásmű fókuszában áll, hogy a színpadi lét mennyiben lehet meghatározója a színházi nyelvhasználat szabadságmozgalmának; továbbá az Universitas Együttes előadása milyen, a korabeli realista-natura-

lista formakánont kijátszó formanyelvvvel dolgozott, végül hogyan válhatott az előadás a társulat egyik legnagyobb sikerévé.

Veress Ferenc: A pantheon-eszme a reneszánsztól a romantikáig Gondolatok Ferenczy és Izsó Csokonai-szobrainak háttéréről című tanulmányában a híres emberek kultuszának fellendülését hozó tiszteletadást a korabeli díszes sírelékek, szobrok példáin keresztül elemzi. A szerző szerint a humanista hagyományba illeszkedik Ferenczy István Csokonai büsztje, amit a szobrász egy képzeletbeli nemzeti pantheonba szánt, továbbá Izsó Miklós debreceni Emlékkert Bizottság megrendelésére készített egyszalagos szobra Csokonairól.

Antal Zsolt: Csokonai és a nevelés – A tudomány, a művészet és az éltető emberi kapcsolatok harmóniája című esszéjében a költő neveléssel kapcsolatos nézeteit, pedagógusi tevékenységét mutatja be. Csokonai nevelőként kiemelten fontosnak tartotta a természetközpontúságot, a tanulók igényeire szabott tanmenetet, a csoportdinamikára alapuló közösség-szervezést, az értékközvetítést, a tudomány, a művészet és az éltető emberi kapcsolatok harmóniáját.

Kölcsey Ferenc 1817-ben kemény hangú kritikában bírálta meg Csokonai Vitéz Mihály lírai életművét. *Győrei Zsolt* a költő a védelmében irodalomtörténeti kontextusban, egyfajta ellen-recenzióként mutat rá a bírálat egyoldalúságára és alulértelmségére, másrészt szépirodalmi kontextusban. „Egyszerre szép- és szakirodalmi munkának szántam ezt az ellenrecenziót, poétikai vitairatnak és egy mindmáig ragyogó, eleven szellem megidézésének – mindezekon túl pedig hódoló, szakmai tisztelegésnek a nagyra becsült, szeretett, és ugyancsak játékos költőzseni előtt.”

A Csokonai ünnep egyetemünk által szervezett záróeseménye a *Tempefői* című darab volt, amelyet hallgatóink dolgoztak át és állítottak színpadra. Az eredeti művet alig húszévesen írta Csokonai a debreceni református kollégium diákjaként. Talán ezért is állt ennyire „kézre” nekik a *Tempefői* szellemisége – írja *Szabó Attila Túl sok itt a könyv...* című műismertetésében.

Antal Zsolt
főszerkesztő